

Zarządzanie jakością w bibliotece

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

94

PROPOZYCJE I MATERIAŁY

Zarządzanie jakością w bibliotece

Praca zbiorowa pod redakcją
Mai Wojciechowskiej

Warszawa 2017

Spis treści

REKOMENDACJE

Katarzyna Materska <i>Przyczynek do jakości zarządzania informacją i wiedzą w bibliotece akademickiej drugiej dekady XXI wieku</i>	11
Ewa Głowacka <i>Badania społecznego i ekonomicznego oddziaływania bibliotek akademickich. Obszary, projekty, metody</i>	23
Lidia Szczygłowska <i>Modele oceny jakości bibliotek cyfrowych</i>	37
Małgorzata Kowalska <i>Narzędzia zapewniania i oceny jakości kształcenia profesjonalistów informacji</i>	61
Natalia Pamuła-Cieślak <i>Badanie jakości otwartości polskich czasopism o otwartym dostępie w kontekście nowych wytycznych Directory of Open Access Journal</i>	91
Agnieszka Jezierska, Andrzej Koziara <i>Bezpieczeństwo informacji a jakość zarządzania. Normy prawne i organizacyjne dla bibliotek i firm współpracujących</i>	101
Małgorzata Dąbrowicz <i>Zarządzanie jakością poprzez wzmacnianie systemu wartości w bibliotece</i>	115
Jacek Radwan <i>Rola przywódcy w procesie doskonalenia jakości funkcjonowania biblioteki</i>	129
Edyta Strzelczyk <i>Jakość postrzegana jako satysfakcja użytkowników. Zagadnienia metodologiczne</i>	141
ANALIZY	
Anna Łach <i>Jakość usług bibliotecznych w planowaniu marketingowym. Wyniki analizy SWOT dla wybranych bibliotek województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego, lubuskiego i opolskiego</i>	161
Agnieszka Adamiec, Ewa Urbanowska <i>Najlepsze praktyki w tworzeniu stron www bibliotek wyższych uczelni niepaństwowych</i>	177

Zbigniew Gruszka <i>Kryterium dostępności jako wskaźnik jakości. Model rozproszony bibliotekarstwa publicznego na przykładzie bibliotek łódzkich</i>	199
Katarzyna Bartosiak, Kamil Banaszewski <i>Doskonalenie jakości usług biblioteki w obszarze kompetencji informacyjnych jej użytkowników. Wyniki badań pilotażowych przeprowadzonych wśród studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego</i>	215
Julita Niedźwiecka-Ambroziak <i>Otwartość na wdrażanie nowoczesnych technologii a nowe formy zbiorów w bibliotekach Wyższych Szkół Bankowych (wyniki badań ankietowych)</i>	239
Maja Wojciechowska <i>Kształtowanie jakości usług bibliotecznych poprzez wsparcie profesjonalnych organizacji bibliotekarskich. Na przykładzie IFLA</i>	251
Urszula Knop <i>Jakość usług biblioteczno-informacyjnych w bibliotece akademickiej w okresie rozwoju zasobów Open Access – wybrane zagadnienia</i>	261
STUDIA PRZYPADKÓW	
Ewa Rudnicka, Katarzyna Rzempełuch-Pallasch <i>Opis stanowiska pracy jako wyraz dbałości o jakość kadr bibliotecznych. Przykład Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w Olsztynie</i>	275
Mariola Augustyniak <i>Zintegrowany system biblioteczny jako narzędzie wspomagające zarządzanie jakością w bibliotece akademickiej. Przykład Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego</i> ...	289
Renata Borońska, Jadwiga Grabarska <i>Wybrane problemy zarządzania książkami elektronicznymi w bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Techniczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy</i>	309
Mariola Nawrocka, Magdalena Wiederek <i>System oceny pracowników w Bibliotece Głównej Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie</i>	319
Marzena Błach <i>Jakość usługi wypożyczeń międzybibliotecznych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie</i>	333
Urszula Kulczycka, Beata Roszkowska-Paszuk <i>Katalog online biblioteki narzędziem komunikacji z czytelnikiem. Analiza funkcjonalności katalogu Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego w oparciu o przeprowadzone badania</i>	347
Sławomir Sobczyk <i>Wpływ zmian w strukturze i przestrzeni organizacji biblioteki na jakość usług. Przykład Wypożyczalni Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie</i>	359

Iwona Osmulska, Dorota Janik <i>Jakość usług bibliotecznych Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu</i>	371
Artur Jazdon <i>Projakościowe zarządzanie kadrami w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu</i> ...	385
Aurelia Krzemińska, Dorota Padzik <i>Wpływ zmian organizacji działów merytorycznych Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego na jakość ich pracy</i>	403
Magdalena Seta <i>Zaspokajanie potrzeb użytkowników małej biblioteki wydziałowej w świetle badań ankietowych. Przykład Biblioteki Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie</i>	413
Wioletta Borowa-Surowiec <i>Zarządzanie zbiorami Biblioteki NIFC w przestrzeni wirtualnej XVII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina wobec potrzeb użytkowników</i>	423
Emilia Lepkowska, Anna Szymczak <i>Techniki motywowania dwóch pokoleń bibliotekarzy oraz ich znaczenie dla nowoczesnego zarządzania biblioteką akademicką. Przykład Biblioteki Politechniki Poznańskiej</i>	433
Tatiana Andrzejewska, Bożena Hakuć <i>Wewnętrzny system zapewnienia jakości w Bibliotece Uczelnianej Politechniki Gdańskiej</i>	447
Sławomir Sobczyk <i>Konfrontacja artysty z katalogiem bibliotecznym – na przykładzie badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie</i>	461

Maja Wojciechowska

Kształtowanie jakości usług bibliotecznych poprzez wsparcie profesjonalnych organizacji bibliotekarskich. Na przykładzie IFLA

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) to największa organizacja zrzeszająca bibliotekarzy z całego świata. Co roku w jej prace włącza się tysiące osób: prywatnych (21%), reprezentujących stowarzyszenia krajowe (9%), międzynarodowe (1%), przedstawiciele bibliotek (68%) oraz innych organizacji (1%). W 2014 r. baza członków liczyła 1396 osób ze 137 krajów (por. tab. 1).

Tabela 1. Kategorie członków IFLA w 2014 r.

Kategoria członkowska	Afryka	Azja i Oceania	Europa	Ameryka Łacińska i Karaiby	Ameryka Północna	Ogółem
stowarzyszenia międzynarodowe	3	2	10	0	3	18
stowarzyszenia krajowe	14	28	65	9	13	129
inne stowarzyszenia	2	4	4	0	1	11
biblioteki / instytucje	84	181	500	56	125	946
oddziały biblioteczne / instytucje filialne	0	1	3	0	2	6
jednoosobowe punkty biblioteczne	0	0	1	0	0	1
członkowie indywidualni	15	43	69	25	115	267
studenci	3	3	1	0	11	18
ogółem	121	262	653	90	270	1396

Źródło: opracowanie własne na podstawie IFLA – *The Global Voice of Libraries. Annual Report*. Netherlands, 2015, s. 14.

Organizacja ta, założona w 1927 r., poza siedzibą główną mieszczącą się w Hadze, posiada 3 biura regionalne obsługujące regiony: Afryki (Pretoria), Azji i Oceanii (Singapur) oraz Ameryki Łacińskiej i Karaibów (Coyoacán, Meksyk).

Aby zwiększyć efektywność porozumiewania się między członkami z różnych stref kulturowych i językowych, stworzono możliwość komunikowania się nie tylko w języku angielskim, lecz także: arabskim, chińskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim i hiszpańskim. Doroczne kongresy IFLA (World Library and Information Congress) są każdorazowo miejscem spotkań około 5 tys. osób, stając doskonałą platformą do wymiany doświadczeń i idei. Warto także zwrócić uwagę na działalność publikacyjną, która obejmuje zarówno druk periodyków prezentujących najnowsze wyniki badań (np. *IFLA Journal*), jak i różnego rodzaju poradniki, wskazówki, standardy (od 2013 r. działa również repozytorium IFLA). Jak widać więc, nie będzie przesadą stwierdzenie, że organizacja ta może nadawać kierunek zmianom w działalności bibliotekarskiej na całym świecie, jej zalecenia zaś mają szansę przyczynić się do kształtowania jakości usług bibliotecznych. W dalszej części artykułu zostaną przedstawione główne kierunki działań IFLA, wynikające z przyjętych planów strategicznych.

IFLA jest niezależną, międzynarodową, pozarządową i niekomercyjną organizacją, której główne cele koncentrują się wokół:

- promowania wysokich standardów świadczenia usług bibliotecznych i informacyjnych;
 - zachęcania do szerokiego pojmowania wartości oznaczających wysoką jakość usług biblioteczno-informacyjnych;
 - reprezentowania interesów członków stowarzyszenia na całym świecie.
- IFLA realizację tych celów warunkuje kierowaniem się wartościami, takimi jak:
- prawo do swobodnego oraz powszechnego dostępu do informacji, wytworów ludzkiej wyobraźni oraz wolności wypowiedzi;
 - przekonanie, że ludzie, społeczności i organizacje potrzebują powszechnego i równego dostępu do informacji, idei i dzieł będących efektem wyobraźni, dla ich społecznego, edukacyjnego, kulturalnego, demokratycznego i gospodarczego dobrobytu;
 - przekonanie, że świadczenie wysokiej jakości usług bibliotecznych i informacyjnych pomaga zagwarantować ten dostęp;
 - zobowiązanie do umożliwienia wszystkim członkom IFLA czerpania korzyści z działalności w federacji, bez względu na obywatelstwo, pochodzenie etniczne, płeć, położenie geograficzne, język, niepełnosprawność, filozofię polityczną, rasę czy religię [1; 3].

Jak widać, nadrzędne wartości, którymi kieruje się w swojej działalności IFLA, to równość i powszechny dostęp do usług informacyjnych. Wartości te widoczne są również w szczegółowych zaleceniach i dokumentach, które mają na celu podnoszenie jakości działalności bibliotek na całym świecie.

Jednym z kluczowych dokumentów definiujących politykę prowadzoną przez IFLA był plan strategiczny IFLA na lata 2010-15, który koncentrował się na wzmocnieniu i dostosowaniu bibliotek do pełnienia funkcji rzeczników zmian w zakresie zapewniania dostępu do informacji oraz zarządzania informacją. Za najważniejsze działania (tzw. priorytety strategiczne) w latach 2013-2014 uznano:

1. Dążenie do zapewnienia dostępu do treści i zasobów cyfrowych użytkownikom bibliotek oraz społecznościom, w tym:
 - przewidywanie trendów w środowisku informacyjnym;
 - promowanie najlepszych praktyk zawodowych;
 - działalność związaną z regulacją i przestrzeganiem praw autorskich;
 - monitorowanie rozwoju wypożyczeń elektronicznych;
 - współpracę w zakresie wyszukiwania tekstów i danych, udostępniania danych i ich ochrony;
 - przyjęcie wyraźnego stanowiska wobec nadzoru i kontroli rządowej nad komunikacją.
2. Stworzenie międzynarodowego programu rozwoju bibliotekarstwa, w tym:
 - tworzenie silnych stowarzyszeń bibliotekarskich;
 - rozwijanie liderów.
3. Wdrożenie programu zakładającego wsparcie bibliotek oraz sektora informacyjnego, ze szczególnym nastawieniem na wsparcie użytkowników bibliotek.
4. Wspieranie dziedzictwa kulturowego ludzkości, w tym m.in.:
 - łączenie kultury i rozwoju;
 - dążenie do ochrony dziedzictwa kulturowego [1].

W ramach punktu pierwszego, a więc zapewniania dostępu do treści i zasobów cyfrowych użytkownikom bibliotek oraz społecznościom, IFLA podjęła szereg działań. Przede wszystkim za kluczowe uznano badania dotyczące przewidywania trendów w środowisku informacyjnym. W 2013 r. powstał raport *The Trend Report*. Miał on za zadanie stymulować dyskusję wśród członków IFLA na temat przyszłości usług bibliotecznych i informacyjnych w nowym cyfrowym środowisku informacyjnym. Główne spostrzeżenia przetłumaczono aż na 14 języków. Ponadto zaplanowano cykl wykładów i warsztatów prowadzonych przez członków stowarzyszenia na wszystkich kontynentach, dotyczących takich kluczowych kwestii, jak nowe technologie, e-learning, prywatność i ochrona danych. Warto nadmienić, że coraz więcej szkół bibliotekarskich na świecie decyduje się nie tylko na prowadzenie kursów e-learningowych (np. Open Polytechnic z Nowej Zelandii, która w ogóle nie posiada tradycyjnych sal wykładowych, kurs Information and Library Studies oferując w całości w formie elektronicznej), lecz także

na ich realizację poprzez kadre z różnych ośrodków naukowych. Rozproszeni są zatem nie tylko studenci, lecz również nauczyciele (przykładem mogą być e-learningowe studia bibliotekarskie w Catholic University of America, gdzie zajęcia prowadzą profesorowie z innych jednostek naukowych, rozproszeni po całym świecie). Główne koncepcje raportu starano się zintegrować z działaniami rządowymi oraz polityką kulturalną i informacyjną.

W ramach prowadzonej polityki dostępu (pkt 1 planu strategicznego) w 2014 r. została uruchomiona nowa witryna IFLA, która ma za zadanie zapewnić dostęp do bogatych zasobów „globalnej społeczności bibliotek”, w tym do standardów, profesjonalnych raportów i wytycznych zakresu wszystkich usług bibliotecznych i informacyjnych.

IFLA prowadzi również działalność związaną z ochroną własności intelektualnej. W tym celu współpracuje z WIPO (World Intellectual Property Organisation), dla którego jest głównym partnerem reprezentującym biblioteki i archiwa, biorącym udział w międzynarodowych działaniach związanych z prawami autorskimi. Chodzi tu między innymi o lobbowanie na rzecz bibliotek i archiwów w związku z szeregiem zagadnień związanych z prawami własności intelektualnej, mających znaczenie dla ich funkcjonowania, a zwłaszcza udostępnianiem zbiorów publiczności. IFLA, nieusatysfakcjonowana stanowiskiem krajów rozwiniętych i UE, zorganizowała pismo, podpisane przez ponad 100 instytucji bibliotecznych, archiwalnych i badawczych, prosząc UE o bardziej konstruktywne zaangażowanie w sprawie wyjątków w prawie autorskim dotyczących bibliotek i archiwów.

Kolejną sferą zainteresowań IFLA jest dbałość o jakość usług świadczonych na rzecz użytkowników, ze szczególnym naciskiem na usługi realizowane drogą elektroniczną. Stowarzyszenie wydaje (i aktualizuje) wytyczne oraz komentarze zawierające m.in. definicje dotyczące ebooków i wydawców elektronicznych, informacje na temat najnowszych tendencji w wydawnictwach oraz dystrybucji książek elektronicznych, wskazuje również stosowne orzeczenia sądów dotyczące sposobu, w jaki biblioteki mogą nabywać i udostępniać zasoby w formie elektronicznej, świadczy również pomoc w zakresie kontaktów bibliotek z wydawcami i rządami.

IFLA stara się również współpracować z innymi organizacjami w zakresie kształtowania polityki zbierania, gromadzenia i udostępniania różnego rodzaju danych. W tym celu podpisała porozumienie z LIBER (Association of European Research Libraries), którego celem jest próba wpływu na politykę udostępniania baz elektronicznych przez niektórych wydawców, m.in. Elsevier.

Stowarzyszenie jest także sygnatariuszem międzynarodowych zasad dotyczących stosowania praw człowieka w nadzorze komunikacyjnym (ang. International Principles on the Application of Human Rights to Communications

Surveillance). Zobowiązało się wspierać jasne (transparentne) wytyczne dotyczące nadzoru rządowego wobec procesów komunikacyjnych, uczestniczy również w różnego rodzaju forach poświęconych temu zagadnieniu.

Drugim założeniem strategicznym IFLA jest budowa międzynarodowego programu rozwoju bibliotekarstwa (The Action for Development in Libraries Programme – ALP), w tym stworzenie możliwości zabierania głosu w istotnych dla bibliotekarzy i bibliotek kwestiach, w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej. Cel ten ma zostać osiągnięty m.in. dzięki realizacji programu BSLA (Building Strong Library Associations), który ma za zadanie tworzenie silnych (a więc mogących wpływać na władze oraz lobbingujących na rzecz rozwoju bibliotek, kultury informacyjnej i infrastruktury bibliotecznej) stowarzyszeń bibliotekarskich. Tylko w 2014 r., w ramach BSLA, ponad 35 stowarzyszeń bibliotekarskich uczestniczyło w regionalnych spotkaniach, które odbywały się w Ghanie, Indonezji i Brazylii. Podczas spotkań stowarzyszenia rozwijały swoje umiejętności w zakresie planowania strategicznego, rzecznictwa (lobbowania) i oceny swoich usług adresowanych do członków. Zostały przygotowane propozycje rozwoju, następnie przedstawione zarządom stowarzyszeń i ich członkom w celu przedyskutowania i poparcia. Wiele z tych propozycji zostało już zatwierdzonych przez BSLA do realizacji (m.in. projekty Salwadoru, Kolumbii, Zimbabwe i Ugandy).

W ramach ALP realizowane są również IFLA International Leaders' Programme – dwuletnie międzynarodowe programy kształcące liderów. Pierwszy program zakończono w Lyonie w 2014 r. podczas Kongresu IFLA (WLIC 2014). W ciągu dwóch lat uczestnicy pracowali nad pięcioma projektami ściśle powiązаныmi z celami strategicznymi IFLA, w tym nad rozwojem, współpracą regionalną, kwestią praw autorskich i otwartym dostępem. Nową wiedzę oraz umiejętności z zakresu rzecznictwa (lobbingu) wykorzystano poprzez spotkania z urzędnikami, prezentacje i współpracę z odpowiednimi grupami. Ocena programu wykazała, że uczestnicy zdobyli doświadczenie w zakresie współpracy, zwiększyli pewność siebie oraz wzmocnili swoje umiejętności polityczne i popularyzacyjne w celu lepszej współpracy między krajami i na arenie międzynarodowej.

Trzeci priorytet strategiczny IFLA to szeroko rozumiane wsparcie swoich członków i użytkowników bibliotek poprzez pozycjonowanie/lokowanie bibliotek w programach rozwoju międzynarodowego. Z tej perspektywy niezwykle istotne są m.in. nowe cele rozwoju ONZ. IFLA dąży do uznania znaczenia dostępu do informacji za kluczowe dla rozwoju społeczeństw oraz przyjęcia, że biblioteki mogą odgrywać strategiczną rolę w realizacji tego celu. Uczestniczy w spotkaniach Otwartej Grupy Roboczej ONZ ds. Celów Zrównoważonego Rozwoju, wspierając cele i zadania związane z realizacją dostępu do informacji, technologii

informacyjno-komunikacyjnych i roli kultury w rozwoju. Zarówno sektor prywatny, rządy, jak i organizacje obywatelskie z zadowoleniem przyjęły zaangażowanie bibliotek w ten proces. Ponadto IFLA wezwała członków ONZ do zaangażowania się w zapewnienie obywatelom dostępu do informacji o nich, ich wykorzystywania i udostępniania, co uznano za element demokratycznego społeczeństwa oraz dążenie na rzecz zrównoważonego rozwoju. Szczegółowe postulaty zostały przedstawione w tzw. Deklaracji Lyonńskiej – *Lyon Declaration on Access to Information and Development*. Uruchomiono również zestaw narzędzi wspomagających, zawierający podstawowe i praktyczne porady dla bibliotek, stowarzyszeń oraz innych organizacji obywatelskich. W przeciągu roku Deklarację Lyonńską podpisało ponad pięćset stowarzyszeń i organizacji. IFLA była również sygnatariuszem deklaracji o włączeniu kultury do celów zrównoważonego rozwoju (*Declaration for the Inclusion of Culture in the Sustainable Development Goals*).

IFLA angażuje się również w International Right to Know Day, obchodzony 28 września (od 2002 r.) w celu podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie prawa obywateli do dostępu do informacji rządowych, a więc promocji wolności informacji, co uznawane jest za istotny element demokracji. IFLA podpisała wspólne oświadczenie, wzywając Sekretarza Generalnego ONZ do podkreślenia znaczenia prawa do informacji, wolnych mediów i ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Postulat zwiększenia publicznego dostępu do informacji został uwzględniony w dokumencie końcowym grupy roboczej ds. zrównoważonego rozwoju ONZ.

Ponadto stowarzyszenie w 2015 r. aktywnie uczestniczyło w World Summit for the Information Society (WSIS), organizując warsztaty poświęcone nierównościom w dostępie do technologii informacyjno-komunikacyjnych i ich wpływowi na społeczeństwo. Kolejnym rodzajem aktywności jest współpraca z Bankiem Światowym, który zwrócił się do IFLA, aby porozmawiać o roli bibliotek w dostępie do rozwoju informacji w ramach otwartego forum dyskusyjnego ds. Przejrzystości i zarządzania informacjami. Takich paneli dyskusyjnych, szkoleń oraz doradztwa i lobbingu IFLA realizuje oczywiście więcej, trudno jest jednak wymienić je wszystkie.

Ostatni – czwarty – priorytet strategiczny IFLA dotyczy wspierania dziedzictwa kulturowego ludzkości. Kultura rozumiana jest przez IFLA jako jedna z podstawowych potrzeb człowieka i społeczeństwa. Społeczeństwa zapominające o swej kulturze, wartościach i tradycjach ulegają degradacji. Wspólnota kulturowa została uznana przez stowarzyszenie za czynnik, który jednoczy ludzkość i dlatego też przyjęto, że należy dołożyć szczególnych starań by kulturę rozwijać, także za pośrednictwem bibliotek i bibliotekarzy.

Jako pierwsze zadanie wyznaczono współpracę z UNESCO. Współpraca ta aktywna jest na kilku polach. Jeśli zaś chodzi o tematykę zachowania dziedzictwa kulturowego, to IFLA aktywnie angażuje się w projekt UNESCO PERSIST, w ramach którego poszukuje się rozwiązań prawnych na rzecz długoterminowej, trwałej ochrony cyfrowej obiektów. IFLA prowadzi jedną z grup zadaniowych w tym projekcie i będzie pracować nad redagowaniem wytycznych dotyczących wyboru treści cyfrowych do długotrwałej konserwacji. Jak piszą uczestnicy projektu: „Cyfrowe dziedzictwo dokumentalne ma kluczowe znaczenie dla ludzkości, ponieważ stało się kluczowym źródłem tworzenia i dzielenia wiedzy. Nasze społeczeństwo zmienia się ze społeczeństwa przemysłowego na społeczeństwo informacyjne. Niemniej jednak nie możemy jeszcze publicznie lub prywatnie odnaleźć trwałych rozwiązań ekonomicznych mających na celu «ciągłość treści». Poprawa stabilności społeczeństwa informacyjnego jest wspólną odpowiedzialnością stron publicznych i prywatnych. Głównymi stronami w tej dziedzinie są: rządy, instytucje pamięci w najszerszym tego słowa znaczeniu i przemysł technologii informacyjno-komunikacyjnych. UNESCO ma moc zwoływania tych podmiotów na poziomie globalnym, aby poprowadzić dyskusję. PERSIST ma na celu utworzenie platformy wspierającej dialog między tymi stronami w celu zwiększenia ciągłości treści [...]. Realizacja projektu PERSIST ma na celu poprawę trwałości dziedzictwa społeczeństwa informacyjnego (tj. trwałą ochronę cyfrową) poprzez ustanowienie ciągłości zachowania i dostępu do informacji. W ten sposób PERSIST dąży do zabezpieczenia ważnych mechanizmów dobrego zarządzania i prawa dostępu do wiedzy i informacji” [4]. Jak piszą dalej sygnatariusze projektu: „pilnie potrzebny jest plan rozwiązań, porozumień i polityk, zapewniający długoterminowy, godny zaufania, dostęp do informacji cyfrowych. Plan powinien obejmować takie kwestie jak: otwarty rząd, otwarte dane, otwarty dostęp i elektroniczny rząd. W celu stworzenia tych rozwiązań będą musiały ze sobą współpracować: rządy, organizacje społeczne i przemysł IT” [4]. Obok IFLA jednym z partnerów projektu jest Międzynarodowa Rada Archiwów (International Council on Archives – ICA).

IFLA prowadzi również specjalne projekty dedykowane poszczególnym krajom lub regionom ogarniętym wojną, mające na celu ochronę dziedzictwa kulturowego. I tak poparła plany działania UNESCO dla Iraku i Syrii, pomagając zbierać informacje o sytuacji dziedzictwa kulturowego w obszarach konfliktu lub klęski żywiołowej. Rozpoczęto prace nad utworzeniem rejestru ryzyk dla dziedzictwa kulturowego, który będzie wspierać ten proces.

IFLA uczestniczyła także w projekcie UNESCO Pamięć Świata, w którym tworzyła zalecenia dotyczące zachowania i dostępu do dokumentów.

Jednym z kluczowych celów stowarzyszenia w zakresie wspierania dziedzictwa kulturowego ludzkości jest próba połączenia kultury z „nowoczesnością”. IFLA podkreśla rolę kultury i „przemysłu kulturalnego” w promowaniu zrównoważonego rozwoju, tak istotnego z punktu widzenia ONZ. Aktywnie włącza się w promowanie tych zagadnień na arenie międzynarodowej, podkreślając znaczenie kultury w nowoczesnych społeczeństwach oraz jej rolę w ich trwałym długoterminowym rozwoju.

Rysunek 1. Niebieska Tarcza (Blue Shield)

Źródło: *International Committee of the Blue Shield – ICOM* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://icom.museum/programmes/museums-emergency-programme/international-committee-of-the-blue-shield/>.

Niebieska Tarcza jest symbolem służącym do identyfikacji miejsc kulturowych chronionych niniejszą konwencją. Jest to również nazwa Międzynarodowego Komitetu Niebieskiej Tarczy (ICBS), który działa na rzecz ochrony światowego dziedzictwa kulturowego, zagrożonego konfliktami zbrojnymi, klęskami żywiołowymi i katastrofami spowodowanymi przez człowieka (rys. 1). W skład komitetu wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych zajmujących się dziedzictwem kulturowym, są to:

- ICA (International Council on Archives, Międzynarodowa Rada Archiwów),
- ICOM (International Council of Museums, Międzynarodowa Rada Muzeów),
- IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions, Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich),
- ICOMOS (International Council on Monuments and Sites, Międzynarodowa Rada ds. Zabytków),
- CCAAA (Coordinating Council of Audiovisual Archives Associations, Rada Koordynująca Stowarzyszeń Archiwów Audiowizualnych) [2].

Ostatni z priorytetów strategicznych IFLA to dążenie do ochrony dziedzictwa kulturowego. IFLA reprezentuje biblioteki w programie Błękitnej Tarczy, który ma na celu właśnie ochronę dziedzictwa kulturowego. Po II wojnie światowej UNESCO przyjęło Konwencję Haską (1954), regulującą zasady chroniące dobra kulturalne podczas konfliktów zbrojnych. Konwencja ta była pierwszym międzynarodowym traktatem mającym na celu ochronę dziedzictwa kulturowego w kontekście wojny, podkreślającym zarazem koncepcję wspólnego dziedzictwa.

Niebieska Tarcza jest symbolem służącym do identyfikacji miejsc kulturowych chronionych niniejszą konwencją.

W 2014 r. Blue Shield wydało oświadczenie, w którym wyrażono głębokie zaniepokojenie dziedzictwem kulturowym na Ukrainie, w Iraku i Syrii.

Wszystkie przedstawione działania są realizowane za pośrednictwem specjalistycznych programów i projektów we współpracy z organizacjami partnerskimi, ekspertami oraz całym zespołem IFLA. Całość nadzoruje Professional Committee, zwracający uwagę na jakość podejmowanych działań, jak również jakość uzyskiwanych wyników. Plan strategiczny stowarzyszenia oraz nakreślone w nim kluczowe zagadnienia powinny stanowić dla polskich bibliotek, zabiegających o wysoką jakość usług, punkt wyjścia podczas projektowania długofalowej polityki działania. Wspólna/zbieżna polityka bibliotek oraz lobbing i wzajemne rzecznictwo interesów mogą wzmocnić ich pozycję oraz podkreślić rolę, jaką odgrywają w kształtowaniu współczesnego społeczeństwa – społeczeństwa opartego na wiedzy.

Bibliografia

1. IFLA – *The Global Voice of Libraries. Annual Report*. Netherlands: IFLA Headquarters, 2015. ISBN 978-90-77897-70-6.
2. *International Committee of the Blue Shield – ICOM* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://icom.museum/programmes/museums-emergency-programme/international-committee-of-the-blue-shield/>. Stan z dnia 20.04.2017.
3. *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.ifla.org/>. Stan z dnia 09.02.2017.
4. UNESCO. *UNESCO PERSIST Programme* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=https://unesco-persist.org/about/&prev=search>. Stan z dnia 25.04.2017.